



**Európska únia**  
Európsky sociálny fond



**KomPrax**  
Kompetencie pre prax

„Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ“

# **VŠADE DOBRE?**

## **MLADÍ ĽUDIA Z DETSKÝCH DOMOVOV**

### **- SKÚMANIE STRATÉGIÍ A POTRIEB**

výskum

ÚVOD	3
1. OVÝSKUME	4
1.1 Cieľ	4
1.2 Metodika	4
2. VÝSLEDKY	5
2.1 Súčasná situácia mladých ľudí z detských domovov	5
2.2 Sociálne siete	6
2.3 Vzdelanie	8
2.4 Voľný čas	9
2.5 Bývanie	9
2.6 Financie	10
2.7 Ciele do budúcnosti	11
ZÁVER A ZHRNUTIE HLAVNÝCH ZISTENÍ A ODPORÚČANÍ	12

## ÚVOD

V sociologických výskumoch je ľuďom často kladená otázka, ktoré hodnoty sú pre nich v živote najdôležitejšie. Takmer vždy sa na jednej z najvyšších priečok umiestni rodina. Uvedomujeme si, že to, kým sme, je do veľkej miery ovplyvnené tým, ako, kde a s kým sme prežili naše detstvo.

Bohužiaľ, pre niektorých z nás sa toto obdobie nespája s predstavou času stráveného vo svojej rodine. Niektorí z nás prežili svoje detstvo v detskom domove a táto skúsenosť významne ovplyvňuje ich ďalší život.

Aké sú životné stratégie týchto mladých ľudí? Na túto otázku sa snažil odpovedať výskum s názvom Mladí ľudia z detských domovov – skúmanie stratégií a potrieb, ktorý realizovala IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže. Na výskume spolupracovali Mgr. Alena Rochovská, PhD., Mgr. Ivana Brezovská, Andrej Molnár, Mgr. Barbora Jurovcová, Mgr. Miriam Miláčiková a RNDr. Anna Hrabovská, ktorí zabezpečil realizáciu výskumu po odbornej stránke. Výskum bol podporený v rámci národného projektu KomPrax – Kompetencie pre prax<sup>1</sup>, ktorý zastrešuje IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže. Na jeho základe vznikla táto publikácia.

V publikácii Všade dobre? nájdete informácie, ktoré vychádzajú zo zistení tohto výskumu. Dočítate sa o živote mladých ľudí, ktorí vyrástli v detských domovoch, o ich životných stratégiách, problémoch a potrebách.

Pre viac informácií vám odporúčame siahnuť po výskume v plnom znení. Je dostupný na webovej stránke [www.dataarchiv.sk](http://www.dataarchiv.sk).

---

<sup>1</sup> Podrobnosti o národnom projekte KomPrax – Kompetencie pre prax sú dostupné na webovej stránke IUVENTY: [www.iuventa.sk](http://www.iuventa.sk).

# 1. O VÝSKUME

## 1.1 Cieľ

Hlavným cieľom výskumu bolo „skúmať špecifické potreby mladých ľudí žijúcich v detských domovoch a identifikovať ich životné stratégie, ktoré majú kľúčový vplyv na zaradenie týchto mladých ľudí do spoločnosti.“

## 1.2 Metodika

Realizovaný výskum využil kvalitatívne výskumne metódy (rozhovory s mladými ľuďmi vyrastajúcimi v detských domovoch, expertné rozhovory, pozorovanie), preto nebolo možné pred samotným začatím výskumu presne stanoviť hypotézy. Tie boli do značnej miery ovplyvnené prebiehajúcim výskumom a stále novými zisteniami v procese skúmania.

Objektom výskumu boli mladí ľudia žijúci v detských domovoch internátneho aj rodinného typu. Výskumnú vzorku tvorili mladí ľudia (chlapci a dievčatá) vo veku 15 –29 rokov, žijúci v zariadeniach pre deti, nachádzajúce sa v Nitrianskom kraji.

Predmetom výskumu bolo skúmanie potrieb mladých ľudí žijúcich v detských domovoch, skúmanie životných stratégií týchto mladých ľudí, najmä vo vzťahu k osamostatňovaniu sa a začleňovaniu sa do spoločnosti, ako aj hľadanie príčin ich znevýhodneného postavenia v spoločnosti a nástrojov na zlepšenie ich sociálnej inklúzie (najmä prostredníctvom rôznych foriem vzdelávania).

Predmetom výskumu neboli len mladí ľudia ako takí, ale taktiež prostredie, v ktorom vyrastajú. Vo výskume sme sa sústredili na zariadenia zabezpečujúce starostlivosť o týchto mladých ľudí (detské domovy). Cieľom bolo tiež posúdiť odlišnosť detských domovov internátneho a rodinného typu.

## 2. VÝSLEDKY

### 2.1 Súčasná situácia mladých ľudí z detských domovov

#### Internát alebo rodinný dom?

Výskum bol realizovaný v dvoch typoch detských domovov, a to v internátnom a rodinnom. Obe formy detských domovov sú na Slovensku stále bežné, hoci sa postupne upúšťa od internátnych detských domovov a tam, kde to možnosti dovoľujú, sú postupne zriadené detské domovy rodinného typu.

Rodinná forma detského domova predstavuje život v menších skupinách, v akýchsi malých komunitách, kde sú deti a mladí ľudia pod dohľadom vychovávateľov a sociálnych pracovníkov, avšak ich bežný život je omnoho bližší životu v rodine. Aj z výskumu vyplynulo, že život v "dome", ako je nazývaný jeho obyvateľmi, je iný, atmosféra v mnohom pripomína život v rodine a aj vnímanie tohto prostredia samotnými chovancami je diametrálne odlišné od internátu.

Chovancom sa v rodinnom type detského domova páči, majú omnoho silnejší pocit spolupatričnosti, je možné povedať, že žijú akoby v rodine. Prostredie je omnoho menej anonymné, vychovávatelia majú k svojim chovancom bližšie.

Stretli sme sa s prípadom, že 16-ročné dievča, ktoré sa dostalo do ústavnej starostlivosti iba na niekoľko rokov, sa z detského domova odmietlo vrátiť k matke, hoci súd matke dcéru prisúdil. Dievča argumentovalo pokojným prostredím, s možnosťou učiť sa a lepšími materiálnymi a finančnými podmienkami (matka alkoholička mala finančné ťažkosti a dievča nemalo vytvorené podmienky pre štúdium). V inom prípade, dievča, ktorému tragicky zahynuli obaja rodičia, sa natoľko zžilo s prostredím domova, že nechcelo ísť bývať do rodiny k bratovi. V oboch prípadoch išlo o detský domov rodinného typu.

Naopak, počas rozhovorov s chovancami v internáte, títo mladí ľudia vyjadrovali túžbu čím skôr sa osamostatniť, odísť do rodinného typu detského domova, alebo do pôvodnej rodiny, a to aj v prípade, že by odišli do horších podmienok.

#### Čo sa im páči a nepáči

Chovanci pri opise života v detskom domove hodnotili pozitívne predovšetkým vychovávateľov a spôsob trávenia voľného času. Negatívnejšie názory prevládali u chovancov z detských domovov internátného typu. Tí, ktorí hodnotili zmenu po odchode do detského domova rodinného typu, vyjadrovali veľkú spokojnosť a hodnotili túto zmenu ako zmenu k lepšiemu. Páčilo sa im spoločné hospodárenie, spoločná príprava jedla, práca v záhrade. Rodinný typ detského domova predstavuje pre deti trochu viac slobody, ale hlavne život v menšej, relatívne uzavretej komunitě, kde si každý z chovancov vie nájsť svoje miesto. Hoci pre týchto mladých ľudí zmena, prechod do "domu", často znamená viac povinností (musia si sami upratovať, často si varía, starajú sa o záhradu). Zodpovednosť za konkrétne veci v nich umocňuje pocit spolupatričnosti a domova.

## Čo by sa mohlo urobiť, aby to bolo lepšie

Z konkrétnych odpovedí mladých ľudí na otázku, čo by im zlepšilo život v detskom domove, to bolo hlavne viac možností tráviť čas pri počítači, viac možností športovať a častejšie vychádzky. Niektorým chýba rodina, blízka osoba. V odpovediach sa tiež vyskytovalo chýbajúce súkromie a nespokojnosť kvôli častým hádkam.

Pri rozhovoroch s vychovávateľmi sme sa snažili o konfrontáciu názorov chovancov s reálnou situáciou. Obmedzovanie vychádzok bolo často spôsobené nedodržiavaním pravidiel (úteky na diskotéku), chýbajúci počítač bol zase dôsledkom toho, že ho deti rozobrali a predali.

Aj tu sa ukazuje, že život v menších skupinách umožňuje individuálnejší prístup, väčšiu zodpovednosť a aj kontrolu samotnými chovancami, nielen vychovávateľmi.

Všetky deti, ktoré vyrastajú v detskom domove spolu so súrodencami, zdôrazňovali veľkú dôležitosť vzájomného súrodeneckého vzťahu. Je určite veľmi dôležité zabezpečiť, aby súrodenci mali možnosť vyrastať spolu.

## Dôležité veci, hodnoty

Väčšina opýtaných detí a mladých ľudí považuje za najdôležitejšie doštudovať školu. Veľa mladých ľudí tiež považuje za veľmi dôležité mať rodinu, súrodencov, priateľov.

Vo všeobecnosti platilo, že vzťahy boli pre týchto mladých ľudí omnoho dôležitejšie ako veci. Ak mal mladý človek v domove súrodencia, puto medzi nimi bolo veľmi silné, starší bol pre mladšieho vzorom, citovo boli veľmi silno previazaní.

Pri pohľade do izieb chovancov v detskom domove bolo prekvapujúce, ako málo vecí tieto deti vlastnia. Naozaj hmotné veci pre tieto deti nemali takmer žiadnu cenu a ak aj niečo mali, ľahkovážne to vymenili alebo predali. Jedným z dôvodov bol fakt, že tieto deti vždy všetko dostanú zadarmo, vždy majú všetko, čo potrebujú (aspoň čo sa týka materiálnych vecí). Zdalo sa, že im na veciach takmer vôbec nezáleží, najmä na tých, ktoré dostali zadarmo, alebo na tých, ktoré sú spoločné.

Trochu odlišná bola situácia u starších chovancov, ktorí si kúpili niečo za vlastné peniaze, zarobené na brigádach. Takto získané veci si vážili, mali pre nich úplne inú hodnotu.

## 2.2 Sociálne siete

### Rodina

Približne polovica detí a mladých ľudí, ktorí sa zúčastnili nášho výskumu, má rodinu, s ktorou sú v kontakte, niektorí sú v detskom domove spolu so svojimi súrodencami. Ďalší sa stretávajú hlavne so svojimi mamami. Niektorí spolu komunikujú skoro každý deň (to sú výnimočné prípady), iní raz za týždeň, cez víkendy, raz za mesiac, alebo iba cez prázdniny. Pri deťoch, pre ktoré bola rodina veľmi dôležitá, sme sa stretli aj s takouto zaujímavou odpoveďou:

- „Mám biologickú mamu a mám rodinu, ktorú som si našiel. Chodím k tej novej rodine každý deň, ale len piatok, sobotu tam spím.“

Ostatní kontakt s rodinou buď nemajú alebo mať nechcú. Tu sme sa stretli s takýmito a podobnými odpoveďami:

- „Mám mamu, ale nestretávam sa s ňou. Ja ani nechcem. Ani nevie, s kým ma mala, čo to je za matku?“

alebo

- „Môj cieľ je nebyť ako moja mama.“

Zo všetkých odpovedí je zrejmé, že rodina predstavuje dôležitú súčasť sociálnych kontaktov.

### Priatelia

Priateľov majú všetci mladí ľudia, s ktorými sme sa počas výskumu rozprávali. Ide hlavne o dlhodobé priateľstvá. Najmä tam, kde absentuje rodina, sú priateľské vzťahy nesmierne dôležité.

- „Mám priateľa, jeden mi tu je ako brat.“
- „Všetci sú najlepšii, všetkých mám rovnako rád.“

Skoro všetci si so svojimi priateľmi pomáhajú. S učením, požičiavajú si veci, peniaze, rozprávajú sa, chodia spolu von, hrajú futbal, idú na diskotéku.

- „Pomáhame si aj finančne, aj po citovej stránke, alebo keď niekto potrebuje v niečom poradiť.“

Priatelia sú väčšinou z detského domova alebo zo školy. Priateľstvá nadväzujú ľahko, ak si vyberajú, tak podľa toho, komu veria, alebo kto im pomôže pri problémoch.

- „Dôležité je aby mi podal pomocnú ruku, keď to najviac potrebujem ... a prijme ma takú, aká som.“
- „Ja si nevyberám kamarátov, zoznámime sa, a hotovo.“
- „Ja si nevyberám kamošov, mne to je jedno, hlavne nech to nie je feťák a tak.“

Hlavne z rozhovorov s vychovávateľmi vyplynulo, že mladí ľudia sú veľmi dôverčiví, ľahko nadväzujú vzťahy, čo im často môže spôsobiť komplikácie pri odchode z domova.

### Pomoc od blízkych, riešenie problémov

Pri hľadaní potrebnej pomoci sa mladí ľudia najčastejšie obracajú na vychovávateľky a sociálnych pracovníkov, ktorí sa svojim chovancom v rámci možností snažia nahrádzať chýbajúce vzťahy s rodičmi. Najmä dievčatá sú často na vychovávateľky až úzkostlivo naviazané, niekedy im vyčítajú, že im viac záleží na svojej vlastnej rodine.

Chýbajúce citové väzby si mladí ľudia nahrádzajú často veľmi skorými partnerstvami, v ktorých sú partneri na seba veľmi úzko naviazaní, opäť, hlavne u dievčat sa prejavuje až závis-

lošť od týchto vzťahov, čo má často pri neskoršom rozpade vzťahu nepriaznivé následky na psychiku týchto mladých ľudí.

V domovoch často vyrastajú spoločne súrodenci a tí sú jeden pre druhého väčšinou veľmi dôležitou oporou.

- „Keď som mal nejaký problém, šiel som za vychovávateľmi alebo sociálnou, porozprávali sme sa a tým to klaplo.“

Dôležitú pomoc, hlavne pri rozhovoroch o problémoch predstavujú tiež kamaráti. Pomáhajú si psychicky, aj finančne, deti si často navzájom vymieňajú veci. Situácia sa líši v jednotlivých detských domovoch, závisí jednak od osobností vychovávateľov, ale aj od osobných preferencií detí.

- „Vždy keď som bola smutná, ma kamaráti rozveselili.“
- „Za kamarátmi chodím radšej ako za vychovávateľmi.“

alebo naopak

- „Za kamarátmi nechodím. Neverím im až tak. Tu chodím za sociálnou.“
- „Za vychovávateľom, ale inak to nikomu nepoviem, tu sa to nedá, potom by to hneď všetci vedeli.“
- „Nechodím za nikým. Radšej počúvam hudbu.“

## 2.3. Vzdelanie

### Štúdium na vysokej škole

Chovancov v detských domovoch možno v zásade rozdeliť na dve skupiny: na tých, ktorí chcú čím skôr odísť, a tých, ktorí chcú zostať v domove čo najdlhšie. Jednou zo stratégií druhej skupiny je aj štúdium na vysokej škole. Z porovnania dvoch typov detských domovov vyplynulo, že chovanci z detských domovov internátneho typu sa chcú osamostatniť rýchlejšie ako tí z detských domovov rodinného typu.

Tí, ktorí chcú ísť študovať na vysokú školu, ešte nevedia, na akú. Informácie majú rovnako ako v prípade stredných škôl od vychovávateľov, učiteľov, od starších detí, z internetu. Odporúčania od kamarátov zohrávajú pri rozhodovaní pravdepodobne najväčšiu úlohu.

### Budúce povolanie

Mladí ľudia uvádzali pri rozhovoroch, že sa v živote vidia ako: cukrárky, čašníci, kuchárky, murári, skladníci, kaderničky, mechanici, predavačky, robotníci, manažérky, umelkyne, herci. Pri výbere budúceho povolania je podľa mladých ľudí dôležité, aby bolo dobre platené. Niektorí uviedli túžbu odísť do zahraničia (Nemecko, Rakúsko).



## 2.4 Voľný čas

Chovanci z detských domovov trávia voľný čas hlavne s kamarátmi, priateľom, priateľkou, súrodencami, niektorí aj sami. Obvykle pozerajú televíziu, zaujímajú ich správy a šport, čítajú noviny, knihy a časopisy, počúvajú hudbu. Z rozhovorov s nimi bolo zrejmé, že ich záľuby sa nelíšia od záľub ich rovesníkov, ktorí vyrastajú v bežných rodinách.

Chovanci z detského domova rodinného typu sa vo voľnom čase podieľajú aj na chode domácnosti, radi vo voľnom čase napríklad pečú koláče, varia, pracujú v záhrade. Tieto výhody umožňuje práve prostredie rodinného domu na vidieku. Na druhej strane sa ale niektorí vďaka izolovanosti a nedostatku možností pre iné aktivity sťažovali na nudu a slabé možnosti pre trávenie voľného času. A práve nuda a ničnerobenie často vedú k drobným výtržníctvam alebo v niektorých prípadoch až ku kriminálnym činom.

### Kultúra

Väčšina chodí aspoň občas do kina, niektorí chodia na koncerty alebo na akcie, ktoré organizuje Úsmev ako dar.

### Šport

Veľká väčšina detí športuje v škole alebo v domove, prevažne ide o kolektívne športy ako basketbal, futbal, volejbal, hádzaná, florbal, vybíjaná, ale medzi uvedenými športmi bola aj atletika a tanec.

V prípade športových aktivít, hlavne kolektívnych, sa internátny typ detského domova zdá byť výhodnejší. Deti z rodinného detského domova žijúce na dedine sa sťažovali na nudu a nedostatok možností pre športové aktivity.

- „Tancujem preto, lebo nemám čo robiť.“
- „Mávame také podujatia, že detské domovy súťažia v rôznych športoch o pohár.“

Informácie o kultúrnych, športových alebo iných podujatiach majú mladí ľudia hlavne z internetu, zo školy, od učiteľov, z domova, od vychovávateľov alebo z televízie.

- „Nám povedia, keď sa niečo koná, a potom tam ideme.“

Voľný čas detí je do veľkej miery organizovaný.

## 2.5 Bývanie

Keďže nemalá časť chovancov z detských domovov sa práve kvôli náročnosti financovania bývania často po opustení domova dostane do problémov (mnohí skončia nakoniec na ulici), považovali sme otázku bývania za veľmi dôležitú.

Ukázalo sa, že veľa detí z detských domovov má často skreslené a zidealizované predstavy o možnostiach na bývanie. Spoliehajú sa na pomoc, ktorú sú zvyknutí automaticky dostávať po celý život. Avšak aj pri platenom zamestnaní nie je často jednoduché financovať si podnájom alebo dokonca vziať si hypotéku. Z financií, ktoré mladí ľudia dostávajú pri od-

chode zo zariadenia, nie je možné zabezpečiť si stabilné bývanie.

Našťastie existuje možnosť bývania v inštitúciách – v tzv. "domovoch na polceste", ktoré sa podľa vyjadrení sociálnych pracovníkov ukazujú ako najvýhodnejšie riešenie pri odchode z detských domovov. Mladí ľudia sa tu už samostatne konfrontujú so životom, žijú spoločne v komunite a zvykajú si na zodpovednosť za svoje rozhodnutia (hlavne v otázkach financií). Návštevy mladých ľudí, ktorí sú tesne pred odchodom z detského domova, a možnosť porozprávať sa s bývalými chovancami z detských domovov by pomohli zrealizovať predstavy mladých ľudí o tom, čo ich čaká po odchode z domova. Taktiež by sa tým možno podarilo predísť možným sklamaniam a zlyhaniam.

- „Mne stačí, keď budem mať strechu nad hlavou.“
- „V prvom rade tam musí byť internet, telka, chladnička, všetko, čo patrí do domácnosti.“
- „Nejaký byt v meste. Určite nie v dome, ale v byte.“
- „Normálne vlastný dom, nechcel by som bývať na bytovke.“

Väčšina mladých ľudí nad bývaním vôbec nepremýšľa a očakáva, že sa "to nejak vyrieši" alebo že im detský domov pomôže. Podľa vyjadrení sociálnych pracovníkov sa často bývalí chovanci vracajú po radu alebo pomoci aj po odchode z detského domova.

## 2.6 Financie

Hospodárenie

Chovanci v detských domovoch dostávajú mesačné vreckové 26 Eur, niektorí tiež dostávajú tzv. sirotsky príspevok. Veľká časť mladých ľudí má peniaze z brigád (predávajú v Tesco, chodia na prázdninové brigády a pod.), niečo si zarobia na praxi.

Majú tiež naštrené peniaze, ktoré dostávajú pri odchode z detského domova. Niektorí šetria, niektorí nie. Oplynvené je to predovšetkým vekom, väčšia zodpovednosť v hospodárení s financiami sa prejavuje hlavne u starších. Napriek tomu sú (na základe výpovedí vychovávateľiek) deti vychovávané v detských domovoch v mnohých oblastiach života tak dva, tri roky mentálne pozadu oproti deťom vyrastajúcim v normálnej rodine.

- „Odkladám si na vkladnú knižku, aby sme mali, keď budeme potrebovať. Áno, učia nás hospodáriť.“

Vreckové a zarobené peniaze väčšinou postupne miznú. Kupujú si kozmetiku, cigarety, darčeky, nohavice, čizmy, sladkosti, desiatu do školy, kredit na mobil, často medzi sebou "kšeftujú".

- „Kúpim si, čo chcem. Miniem ich ako kedy.“
- „Šetriť nešetrim, ale kupujem len veci, ktoré potrebujem.“
- „Hospodáriť neviem, teraz ma to učia.“
- „Neriešim to, potom, keď vyjdem z domova, si dvakrát rozmyslím, kde a ako miniem peniaze.“

## 2.7 Ciele do budúcnosti

Počas rozhovorov nás zaujímalo, aké majú títo mladí ľudia životné ciele a predstavy o svojej budúcnosti. Odpovede naznačovali neistotu, ale aj spoliehanie sa na pomoc od druhých. Mladí ľudia z detských domovov sú veľmi nesamostatní a zvyknutí na to, že všetko za nich vybaví niekto iní. Život vo svete, kde je o všetko postarané a v ktorom sa nie je potrebné často rozhodovať, má na nich negatívny účinok, keďže v skutočnom živote sa úplne nepripravení stretávajú so situáciami, ktoré nikdy predtým nemuseli riešiť. Výchova v detských domovoch by mala jednoznačne viesť k väčšej samostatnosti chovancov.

### Najbližší cieľ

Najbližším cieľom väčšiny je dokončiť školu, ktorú navštevujú, prípadne sa dostať na vybranú strednú alebo vysokú školu,

- „Dokončiť školu. Potom začať nejako ten život. Deti z detského domova to nemajú ľahké.“
- „Vyučiť sa a neskončiť na ulici.“

Ďalej nájsť si prácu, osamostatniť sa, nájsť si podnájom, ísť k sestre, nájsť si priateľa, odísť do zahraničia. Ale vyskytli sa aj odpovede ako

- „Nebyť ako moja mama a prísť na to, kto som. Či som lesba, alebo heteráčka.“
- „Nemám cieľ. Ja nerozmýšľam nad takýmito vecami.“

Hlavné problémy, ktorým musia mladí ľudia čeliť, sú (podľa nich samotných): učitelia, ktorí neučia tak, ako by mali, život v detskom domove, slabá znalosť cudzích jazykov, matka, slabý plat v zamestnaní.

### Dlhodobé ciele

Dlhodobé ciele mladí ľudia väčšinou nemali. Bolo pre nich ťažké si predstaviť, čo bude v budúcnosti. Medzi ich priority patrila práca, rodina, partnerský život a všeobecne dobrý život.

- „Aby som mala silu zvládnuť prekážky, čo ma čakajú v živote.“
- „Aby som mala manžela a deti. A aby tie deti neskončili v detskom domove.“
- „Budem so ženou. S chlapmi mám veľmi zlé skúsenosti, aj s otcom.“
- „Hlavne nebyť ako ostatní Rómovia.“
- „Byť pracovitá, starostlivá, usilovná, dobre žiť.“

Pre mladého človeka v šestnástich, dvadsiatich rokoch je predstava, že raz budú mať 40 rokov, veľmi vzdialená. Deti, respektíve mladí ľudia, väčšinou nerozmýšľajú nad takou vzdialenou budúcnosťou.

- „40 rokov nebudem mať, je to strašný vek.“
- „V tej 30-tke by som chcela pocítiť, že som už niečo dokázala.“

# ZÁVER A ZHRNUTIE HLAVNÝCH ZISTENÍ A ODPORÚČANÍ

## Narábanie s financiami

- **Fakty o narábaní s financiami**
  - odchovanci detských domovov veľmi rýchlo utratia financie určené na ich „štart do života“;
  - často podľahnú „pokušeniu“ ľahko dostupných pôžičiek a zadlžia sa;
  - ešte počas pobytov v domoch sa nenaucia hospodáriť s peniazmi, nie sú schopní vážiť si kúpené veci, nevedia sa orientovať v cenách a nemajú predstavu o reálnej hodnote peňazí;
  - väčšina z nich nevie, ako fungujú účty v banke, ako funguje hypotéka a úvery.
- **Možné odporúčania**
  - poskytovať financie určené pre odchovancov v splátkach;
  - zvyšovať finančnú gramotnosť chovancov postupne, a to ešte pred opustením detského domova:
    - samostatné nakupovanie – školenie o hospodárení s peniazmi;
    - financie vo forme odmeny, a nie ako samozrejmosť;
    - motivácia k samostatnosti pri hospodárení, vedenie si osobného účtu, plánovanie si financií.

## Vybavovanie na úradoch

- **Fakty o vybavovaní na úradoch**
  - odchovancom z detských domovov chýbajú základné zručnosti potrebné pri vybavovaní vecí na úradoch;
  - bez pomoci vychovávateľov nie sú schopní vybaviť si sociálne dávky, občiansky preukaz, zdravotné poistenie, poslať list, balík a pod.
- **Možné odporúčania**
  - aktívne zapájať chovancov do procesov vybavovania na úradoch;
  - uskutočniť školenia, pri ktorých by si osvojili základné informácie o fungovaní jednotlivých úradov.

## Vyhľadávanie potrebných a užitočných informácií

- **Fakty o získavaní a vyhľadávaní si informácií**
  - deti vedia pracovať s počítačom, avšak väčšinu času venujú len hrám, všetky potrebné a dôležité informácie dostávajú v hotovej podobe od vychovávateľov a sociálnych pracovníkov.

- **Možné odporúčania**

- aktívne úlohy pre chovancov (aktívne vyhľadávanie informácií);
- školenia o možnostiach využitia PC na rôzne účely.

## **Organizácia a možnosti trávenia voľného času**

- **Fakty o možnostiach a hlavne o organizácii trávenia voľného času**

- kultúra, šport, koncerty – deti z detských domovov dostávajú hotové produkty; nemajú možnosť rozhodnúť sa, ako by chceli tráviť voľný čas;
- deti sú zvyknuté tráviť svoj voľný čas v skupine, pod dohľadom vychovávateľov; ktorí pre nich voľnočasové aktivity organizujú;
- deti majú často veľmi limitované možnosti výberu, čo je do veľkej miery ovplyvnené existujúcou infraštruktúrou.

- **Možné odporúčania**

- zvyšovanie úrovne samostatnosti;
- aktivizácia chovancov, snaha o ich zapojenie pri rozhodovaní o voľnočasových aktivitách;
- podieľanie sa na chode domácnosti (to je možné v detských domovoch rodinného typu) – vedenie k zodpovednosti.

## **Účasť na bežných prácach v domácnosti**

- **Fakty o bežných prácach v domácnosti**

- deti v detských domovoch rodinného typu sa podieľajú na aktívnom živote domácnosti a radi napríklad pomáhajú pri varení, deti z internátnych domovov tieto veci nerobia a robiť nevedia.

- **Možné odporúčania**

- zapájanie chovancov do chodu bežnej domácnosti (varenie, žehlenie, kosenie, upratovanie...);
- zadávanie viacerých úloh deťom, pri ktorých môžu prejsť svoju samostatnosť a schopnosť.

## **Život po odchode z detského domova**

- **Fakty o živote po odchode mladých ľudí z detského domova do samostatného života**

- mnohí mladí ľudia po odchode z domova často končia na ulici;
- vyrastajú a dospievajú mimo reálneho sveta a reálnych problémov, nie sú vychovávaní k samostatnosti a zodpovednosti.

### ● Možné odporúčania

- ich život by sa mal čo najviac približovať tomu reálnemu;
- sprostredkovať im stretnutia a diskusie s bývalými odchovancami, ukázať im reálny život ešte predtým, ako ho zažijú na vlastnej koži;
- zvýšiť počty tzv. domovov na polceste, ktoré poskytujú aspoň dočasné útočisko pre mladých ľudí, ktorí vychádzajú z detských domovov.

## Partnerská (sexuálna) a rodičovská výchova

### ● Fakty o partnerskej výchove

- deti z detských domovov majú skreslený pohľad na partnerský život, prípadne v mnohých prípadoch nemajú žiadne predstavy o tom, ako by mala vyzeráť rodina;
- často sú citovo naviazaní na partnera;
- veľmi často majú negatívne skúsenosti z minulosti (hlavne ak sú to mladí ľudia, ktorí boli v minulosti súdne odobratí rodičom v dôsledku alkoholizmu, násillia v rodine a pod.).

### ● Možné odporúčania

- vzdelávanie v oblasti partnerských vzťahov, diskusie s odborníkmi;
- prístup k užitočnej literatúre.

## Ďalšie odporúčania

- realizovať školenia pre vychovávateľov zamerané na prípravu detí na osamostatnenie sa (na samostatnosť pri vybavovaní úradných záležitostí, finančnú gramotnosť, hľadanie si práce, bývania a pod.);
- vytvoriť priestor pre výmenu skúseností medzi vychovávateľmi z detských domovov;
- zapojiť do práce v detských domovoch dobrovoľníkov – ideálne mladých ľudí, ktorí by formou rozhovorov, besied alebo malých projektov dokázali pomáhať v niektorých problémových oblastiach;
- vytvárať partnerstvá – napríklad s mimovládnyimi organizáciami, školami alebo s inštitúciami z oblasti športu, kultúry a pod., ktoré by s konkrétnym detským domovom nadviazali spoluprácu.



## POZNÁMKY



## POZNÁMKY





## POZNÁMKY



## POZNÁMKY

## POĎAKOVANIE

Táto publikácia bola vytvorená na základe výskumu „Mladí ľudia z detských domovov – skúmanie stratégií a potrieb“ Za odbornú stránku výskumu zodpovedali Mgr. Alena Rochovská, PhD., Mgr. Ivana Brezovská, Andrej Molnár, Mgr. Barbora Jurovcová, Mgr. Miriam Miláčiková a RNDr. Anna Hrabovská, ktorým touto cestou ďakujeme za spoluprácu.

<b>Názov:</b>	Všade dobre?
<b>Zostavovateľka:</b>	Mgr. Lucia Király Csajka
<b>Jazyková korektúra:</b>	Mgr. Mária Berdisová
<b>Vydavateľ:</b>	IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže
<b>Grafika:</b>	VAV & ROSSI, s.r.o.
<b>Tlač:</b>	DOLIS, s.r.o.
<b>Rok vydania:</b>	2013
<b>Náklad:</b>	2 000 ks
<b>ISBN:</b>	978-80-8072-147-3

**IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže** je príspevková organizácia priamo riadená Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Pripravuje a riadi množstvo zaujímavých programov a projektov pre mladých ľudí, pracovníkov s mládežou a ľudí zodpovedných za mládežnícku politiku. Snaží sa o to, aby mladí ľudia poznali svoje možnosti, boli aktívni a pracovali na sebe tak, aby boli raz úspešní a uplatnili sa na trhu práce. IUVENTA vychováva mládež k ľudským právam, podporuje rozvoj dobrovoľníctva, vzdelávacie programy a tiež mladé talenty.

IUVENTA je realizátorom národných projektov v oblasti práce s mládežou KomPrax – Kompetencie pre prax a Praktík – Praktické zručnosti cez neformálne vzdelávanie v práci s mládežou, ktoré sú podporené z Európskeho sociálneho fondu. Zároveň administruje Programy finančnej podpory aktivít detí a mládeže MŠVVaŠ SR ADAM, je národnou agentúrou programu EÚ Mládež v akcii a národným partnerom európskej informačnej siete pre mládež Eurodesk.

**Kontakt:** IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže  
Búdková 2  
SK-811 04 Bratislava 1  
tel.: (421-2) 59 29 61 12  
fax: (421-2) 59 29 61 23  
e-mail: [iuventa@iuventa.sk](mailto:iuventa@iuventa.sk)  
web: [www.iuventa.sk](http://www.iuventa.sk)  
[www.facebook.com/iuventa](http://www.facebook.com/iuventa)

